Альянс громадського здоров'я

Всесвітній день боротьби з туберкульозом 2025

БОРОТЬБА З ТУБЕРКУЛЬОЗОМ ПІД ЧАС ВІЙНИ:

стійка та інноваційна відповідь України

YES! WE CAN END TB

Андрій Клепіков, виконавчий директор «Альянсу громадського здоров'я»

«Наша боротьба з туберкульозом продемонструвала величезну стійкість. Кожен пацієнт, якого діагностував Альянс, розпочав лікування. За три роки війни Альянс надав психосоціальну підтримку 17 117 пацієнтам з туберкульозом. Незважаючи на війну, нам вдалося розширити доступ до діагностики туберкульозу завдяки інноваційним рішенням. Виявлення активних випадків туберкульозу серед ВПО зросло на 151% у 2024 році порівняно з 2023. Іншим важливим напрямом була діагностика туберкульозу серед людей на територіях, що близькі до лінії фронту. Вперше в Україні Альянс запустив діагностику туберкульозу поза лікарнями, використовуючи мобільні клініки з портативним рентгеном, GeneXpert та телемедицину.»

20% території України окуповано росіянами

Сотні тисяч загиблих та поранених у війні

15 мільйонів осіб покинули свої домівки — 7 млн як біженці, 8 млн як внутрішньо переміщені особи

Щонайменше **$7 млрд** збитків завдано Україні через руйнування росією медичної інфраструктури

1 938 медичних закладів було пошкоджено, з них 297 — повністю зруйновані

Четвертий рік поспіль Україна живе в умовах війни, борючись не лише за свою незалежність, а й за здоров'я свого народу. Незважаючи на постійні ракетні удари, атаки дронів та руйнування критичної інфраструктури, боротьба з туберкульозом триває. Завдяки тісній співпраці уряду, громадських організацій та міжнародних партнерів, Україна зберегла доступ до життєво важливого лікування від туберкульозу, зміцнила медичні та психосоціальні послуги і впровадила нові підходи до виявлення туберкульозу.

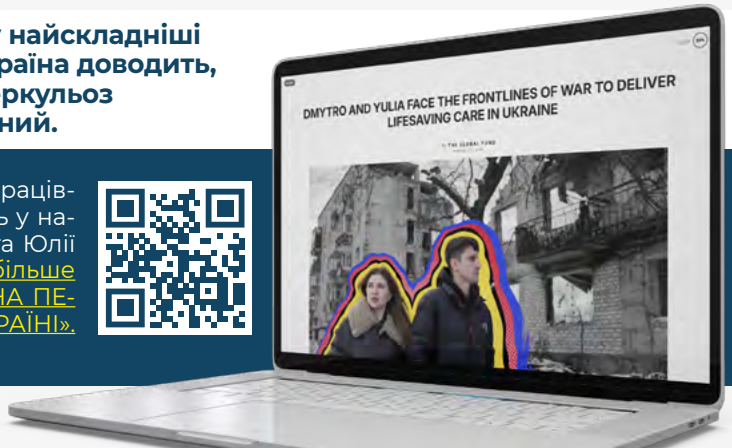
Забезпечення лікування туберкульозу протягом 3 років війни

- **Безперервна допомога та підтримка:** 17 117 пацієнтів з туберкульозом, в т.ч. 5 579 осіб з лікарсько-стійким туберкульозом, отримали медичну та психосоціальну підтримку для посилення прихильності до лікування.
- **Розширення виявлення туберкульозу:** 4 040 випадків туберкульозу були діагностовані серед ключових груп населення через програми «Альянсу громадського здоров'я», що забезпечило своєчасне лікування та підтримку.

Інновації та адаптація в умовах кризи

- **Фокус на внутрішньо переміщених особах (ВПО):** Виявлення туберкульозу серед ВПО було посилено, що призвело до збільшення кількості діагностованих випадків у 2024 році в 2,5 рази порівняно з 2023 роком. Кожен діагностований пацієнт розпочав лікування.
- **Розширення використання мобільних клінік:** Попит на мобільні послуги значно зріс, і в Україні працює понад 40 мобільних клінік, включаючи прифронтові та деокуповані території, які надають послуги , які надають інтегровані послуги первинної медико-санітарної допомоги, скринінгу, діагностики та лікування ТБ/ВІЛ/ЗПСШ. З грудня 2022 року ці мобільні клініки вже виконали 497 місій, охопивши послугами 20 019 людей у 321 окремих важкодоступних локаціях у шести областях України поблизу лінії фронту.
- **Психічне здоров'я:** 34% пацієнтів з лікарсько-стійким туберкульозом потребували підтримки в галузі психічного здоров'я. Альянс розробив набір інтервенцій, включаючи медичне лікування для тяжких випадків. 100% випадків було успішно вилікувано, а модель Альянсу була розширена на всі регіони України.
- **Співпраця з Міністерством оборони:** З 2022 року Альянс співпрацює з Міністерством оборони України для проведення тестування на ВІЛ, гепатит С та гепатит В серед військовослужбовців. Пройшли тестування 25 440 осіб. Було виявлено 164 випадки туберкульозу. Спеціалізовані мобільні амбулаторії, оснащені рентген-апаратами, надають послуги з діагностики туберкульозу для військових, гарантуючи, що всі активні випадки туберкульозу направляються на лікування.

Навіть у найскладніші часи Україна доводить, що туберкульоз виліковний.

Стійкість під час кризи: В умовах війни українські медичні працівники та мобільні клініки демонструють неймовірну стійкість у наданні рятівної допомоги при туберкульозі. Історія Дмитра та Юлії — це лише один з прикладів цієї відданості справі. Читайте більше в публікації Глобального фонду «ДМИТРО І ЮЛІЯ СТОЯТЬ НА ПЕРЕДОВІЙ ВІЙНИ, ЩОБ НАДАТИ РЯТІВНУ ДОПОМОГУ В УКРАЇНІ».

www.aph.org.ua

Розглянемо детальніше показники за 2024 рік, щоб зрозуміти актуальні тенденції, оцінити динаміку змін та визначити ключові виклики, які постали перед нами цього року.

ВИЯВЛЕННЯ ТА ПРОФІЛАКТИКА ТБ: ЕФЕКТИВНІСТЬ ПРОГРАМ

У межах проєкту «Активне виявлення ТБ серед уразливих груп» скринінгом було охоплено близько **52 000 осіб** із вразливих груп (бездомні, колишні ув'язнені, ВПО, ромське населення) у **19 областях України**, серед яких **22 000** – внутрішньо переміщені особи (ВПО).

Діагностичне обстеження на ТБ в закладах охорони здоров'я пройшли **23 500** клієнтів, з них **10 000** – ВПО. Виявлено **609 випадків ТБ**, з яких **196** серед ВПО. Усі **100%** виявлених пацієнтів розпочали лікування.

В рамках проєкту «Оптимізація виявлення випадків ТБ серед контактних осіб та їх медико-соціальний супровід протягом періоду спостереження» обстеження на ТБ та латентну туберкульозну інфекцію (ЛТБІ) пройшли **4 052 контактні особи**. Виявлено **246 випадків ТБ** (60,7 на 1 000 контактних осіб), що у **2,3 рази** перевищує загальнонаціональний показник. Усі 100% виявлених хворих розпочали лікування.

Протягом року **307 клієнтів** завершили курс профілактичного лікування, що становить **94%** від тих, кому воно було призначене.

РАННЯ ДІАГНОСТИКА ТУБЕРКУЛЬОЗУ СЕРЕД ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

З початком повномасштабної агресії росії Альянс громадського здоров'я оперативно відреагував на проблему виявлення туберкульозу серед мобілізованих військовослужбовців. Масова мобілізація значно збільшила навантаження на військкомати, які не мали змоги проводити повне обстеження новобранців на активний туберкульоз легень, що підвищувало ризик поширення захворювання.

Для розв'язання цієї проблеми Альянс передав Військово-медичному клінічному центру Центрального регіону **мобільну амбулаторію (МА)**, оснащену рентген-установкою та кабінетом для збирання мокротиння з апаратом для молекулярно-генетичної діагностики **GeneXpert**.

Обстежено
понад 8 600
військовослужбовців

Виявлено
73
випадки туберкульозу

Зареєстровано
понад 249
випадків пневмонії

Усі пацієнти своєчасно направлені на лікування. Рання діагностика не лише рятує життя, а й запобігає подальшому поширенню інфекції серед військових.

Досвід Альянсу підтверджує, що мобільні медичні послуги залишаються одним із найефективніших методів боротьби з туберкульозом, особливо в умовах активних бойових дій. За запитом Командування Медичних Сил ЗСУ наша робота триватиме, щоб захистити здоров'я військовослужбовців і мінімізувати ризики поширення інфекції.

МЕДИКО-ПСИХОСОЦІАЛЬНИЙ СУПРОВІД ПАЦІЄНТІВ

Напрямок **«Підвищення прихильності пацієнтів з чутливим та лікарсько-стійким туберкульозом до лікування шляхом забезпечення медико-психосоціального супроводу» (МПСС)** реалізується у восьми областях: Волинській, Донецькій, Закарпатській, Львівській, Миколаївській, Одеській, Херсонській та Київській.

Охоплення пацієнтів у 2024 році:

Лікарсько-чутливий туберкульоз (ЛЧ_ТБ): **3 157 осіб**

Лікарсько-стійкий туберкульоз (ЛС_ТБ): **2 396 осіб**

Загальна кількість наданих послуг: **173 060 осіб**
(у середньому **8** послуг на одного пацієнта)

Ключові послуги в межах проєкту

- **Оцінка потреб** пацієнтів та складання індивідуальних планів супроводу
- **Психоемоційна підтримка** та консультації психолога
- **Контроль** за прийомом протитуберкульозних препаратів та моніторинг побічних ефектів
- **Забезпечення** гігієнічними наборами та продуктовими сертифікатами
- **Фінансове заохочення** за високу прихильність до лікування
- **Юридичні консультації** та соціальний супровід

Одним із найбільш важливих аспектів діяльності в 2024 році стало надання психосоціальної підтримки пацієнтам, які залишилися за місцем проживання в областях, де продовжуються бойові дії:

100% пацієнтів
пройшли оцінку психо-емоційного стану

40%
отримали консультації психолога

5%
пройшли лікування у психіатра

Завдяки комплексному підходу пацієнти отримали не лише медичну, а й соціальну та психологічну підтримку, що сприяє підвищенню прихильності до лікування та збереженню здоров'я.

Ментальне здоров'я є ключовим фактором у подоланні туберкульозу, адже тривале лікування, соціальна ізоляція та стигма можуть впливати на емоційний стан пацієнтів і навіть ставати бар'єром до одужання. Фахівці, які працюють із такими людьми, також зазнають значного психоемоційного навантаження. Тому в рамках впровадження діяльності було створено посібник «Ментальне здоров'я та підтримка. Посібник для фахівців, що надають допомогу людям із туберкульозом».

До створення посібника долучилися психологи партнерських організацій, які реалізують проєкт. Перейти до посібника можна за посиланням, або відсканувавши qr-код:

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАДАННЯ ПОСЛУГ У ЗВ'ЯЗКУ З ЛІКУВАННЯМ ТБ

17
регіонів України

20
активістів

1492
звернення

227
психологічних консультацій

У 2024 році діяльність з надання підтримки людям, які проходять лікування від туберкульозу, зазнала суттєвих змін та удосконалень, що дозволило розширити доступ та спектр дистанційних послуг. Замість традиційних моделей підтримки впроваджено діяльність консультантів-активістів з числа представників спільнот.

На кінець 2024 року **у 17 регіонах працювали 20 активістів**, за сприяння яких було подано через електронний інструмент OneImpactUkraine **1492** звернення від людей, що зіткнулися з проблемою ТБ.

При верифікації звернень людей, які стикнулись з ТБ, адміністратором системи було виявлено потребу людей у отриманні психологічних консультацій і з березня 2024 року почала впроваджуватися така діяльність. За період з березня по грудень було надано 227 психологічних консультацій.

Суттєвою підтримкою для цих людей став запуск комплементарного модулю Mental Health, що дозволяє користувачам системи OneImpactUkraine через самотестування визначати свій психологічний стан, стабілізувати його за допомогою методів самодопомоги, та, за необхідності, звертатися за психологічною допомогою до психологів.

Також у 2024 році було вирішено **234** звернення щодо порушення прав людей з ТБ, що становить **99%** від загальної кількості звернень, які стосуються порушення прав.

ЦИФРОВІ РІШЕННЯ ТА ІННОВАЦІЇ

Телемедицина, онлайн-консультації й цифрові платформи підтримки — як-от #HelpNOW та Help24 — стали ключовими механізмами підтримки для переміщених українців. Ці інструменти допомагають забезпечити безперервний доступ до лікування ВІЛ і ТБ, послуг з покращення психічного здоров'я та зменшення шкоди.

Координаційний сервіс **#HelpNOW** та хаб **HelpNOW Hub**, створені в перші дні війни, стали надійною опорою для тих, хто потребував допомоги. Завдяки їхній роботі підтримку отримали **майже 40 000 людей** – це евакуація, гуманітарна допомога, психологічна та юридична підтримка.

Окрім цього, телемедична платформа **Help24** забезпечила **77 555 консультацій**, надаючи пацієнтам доступ до кваліфікованих лікарів навіть у найскладніших умовах.

Віртуальний соціальний робітник TWIIN привабив молоду аудиторію, пропонуючи цілодобові консультації і направлення стосовно ВІЛ і ризикованої поведінки. З жовтня 2024 року **більше ніж 5500 осіб** мали **30 000 сесій** з TWIIN!

HELP NOW hub

≈40,000
осіб отримали підтримку

HELP 24 TELEHEALTH

>77,555
фахових консультацій лікарів

digital TWIIN assistant

30,000
сесій для понад 5500 осіб

Спробуйте TWIIN, інноваційний віртуальний консультант на основі ШІ, покликаний просувати суспільні зміни та популяризувати здоровіший спосіб життя twiin.aph.org.ua

АДВОКАЦІЙНА РОБОТА

Протягом 2024 року Альянс спільно з партнерами БО «ТБлюдиУкраїни» забезпечив проведення Операційного дослідження «Визначення рівня стигми та дискримінації на робочому місці та в процесі працевлаштування по відношенню до людей, які лікуються/ вилікувались від туберкульозу». Частиною цього дослідження став також Аналіз нормативних обмежень щодо таких людей на робочому місці та в процесі працевлаштування із пропозиціями щодо їх усунення.

На основі дослідження спільно з Центром громадського здоров'я було розроблено План заходів щодо усунення проявів стигми та дискримінації по відношенню до людей, які проходять лікування/вилікувалися від туберкульозу, на робочому місці та в процесі працевлаштування.

В ході представлених результатів дослідження на міжнародній конференції UNION 2024 міжнародні партнери зауважили, що Альянс є піонером в просуванні даного напрямку захисту прав людей, яких торкнулась проблема туберкульозу.

Ознайомитися з операційним дослідженням можна за посиланням, або відсканувавши qr-код.

ВИСТАВКА В ЄВРОПАРЛАМЕНТІ: СТІЙКІСТЬ МЕДИЧНИХ ПРОЄКТІВ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Глобальну роботу з протидії туберкульозу, підтриману Глобальним фондом, було представлено на спеціальній виставці в Європейському парламенті 18–20 березня 2025 року разом із українським фотопроєктом від Альянсу.

Під час виставки команда Альянсу поділилася історіями та досвідом України щодо стійкості в реалізації медичних проєктів під час війни. Серед ключових ініціатив, представлених на виставці, — віртуальний соціальний працівник на базі штучного інтелекту #TWIIN та мобільні клініки, які працюють у важкодоступних прикордонних районах України за підтримки Глобального фонду.

ВСЕСВІТНЯ КОНФЕРЕНЦІЯ UNION З ПИТАНЬ ЗДОРОВ'Я ЛЕГЕНЬ 2024

Команда Альянсу активно долучилася до організації та проведення конференції. Представники Альянсу взяли активну участь у роботі організаційного комітету конференції, запропонувавши цікаві ідеї для продуктивної роботи зони **Community Connect**. Вони також активно ділилися своїм досвідом щодо використання дієвих інструментів у боротьбі з туберкульозом.

Захедул Іслам, директор департаменту лікування, закупівель та управління поставками «Альянсу громадського здоров'я», виступив на відкритті конференції, підкреслюючи важливість спільної роботи у покращенні обізнаності та реальних змін. У перший день конференції відбулася важлива сесія **«Від обізнаності до дії: підходи громад, спрямовані на подолання стигми щодо ТБ»**, де модератором був Захедул Іслам, а серед спікерів виступила старша менеджерка проєкту StopTBPartnership/ Unops Ольга Цвілій, яка інформувала про виклики для людей із ТБ при працевлаштуванні.

Важливі сесії також стосувались питань доступу до лікування та фінансування туберкульозу. Під час обговорень Захедул Іслам зосередив увагу на системних бар'єрах у наданні протитуберкульозної допомоги та нерівномірному розподілі фінансування. Він підкреслив важливість залучення спільнот для ефективного подолання цих викликів.

На сесії, присвяченій боротьбі зі стигмою та підтримці ментального здоров'я, з презентацією **«Підтримка психічного здоров'я хворих на туберкульоз у воєнний час: досвід України»** виступила **Євгенія Гелюх**, керівниця відділу програм ТБ/ВІЛ «Альянсу громадського здоров'я». Її доповідь отримала величезну зацікавленість аудиторії, оскільки продемонструвала досвід українських неурядових організацій, які, незважаючи на війну, продовжують допомагати людям, хворим на ТБ.

Крім того, **Євгенія Гелюх** під час постерної презентації **представила результати пілотного проєкту «Вирішення проблем психічного здоров'я у людей із лікарсько-стійким туберкульозом»**. Це дослідження продемонструвало ефективність комплексного підходу до підтримки пацієнтів, що поєднує медикаментозне лікування з психологічною допомогою.

Ще одним важливим моментом стала презентація відео **«Незламні проти ТБ»**, створеного Альянсом у співпраці з Партнерством **«Зупинимо туберкульоз. Україна»**. Це відео стало емоційним нагадуванням про силу української спільноти, яка, незважаючи на війну, продовжує боротьбу з туберкульозом.

Альянс разом з **Frontline AIDS**, міжнародною організацією, яка працює над подоланням ВІЛ/СНІДу та підтримкою людей, які живуть із ВІЛ, вже третій рік поспіль очолюють трек **Community Connect**, створюючи унікальний простір для обміну ідеями, презентації кращих практик та підтримки громадських ініціатив. Цього року нашу локацію відвідало близько **1000 осіб**.

Конференція ще раз підтвердила, що **взаємодія, обмін досвідом та залучення спільнот – це ключові інструменти у подоланні туберкульозу та збереженні здоров'я людей у всьому світі!**

ПАРТНЕРСТВО З МЕДІА

Ефективне інформування загального населення через медіа є ключовим інструментом у боротьбі з туберкульозом. Медіа мають значний вплив на формування громадської думки, допомагаючи подолати стигматизацію, підвищити обізнаність щодо сучасних методів лікування та профілактики, а також мотивувати людей до проходження своєчасної діагностики.

У рамках медіапроєкту «Апостроф здоров'я » при партнерстві Альянсу було реалізовано серію програм, які охоплювали критично важливі аспекти проблеми туберкульозу. Завдяки поєднанню телебачення, YouTube та соціальних мереж було досягнуто масштабного залучення аудиторії.

За 2024 рік медіакампанія, що включала телевізійні трансляції, прямі ефіри на YouTube та поширення контенту у Facebook, охопила **2 094 958** осіб

Основні теми включали:

1. **Страх стигми та дискримінації** – Ольга Цвілій, головна менеджерка проєкту "Захист трудових прав, зниження рівня стигматизації та забезпечення доступу до соціальних послуг для ЛТБ в Україні", який реалізується за підтримки Stop TB Partnership та завдяки фінансуванню UNOPS. (402 311 охоплення)
2. **Гендерний аспект туберкульозу** – Андріана Костенко, докторка політичних наук, професорка. Андріана Костенко брала участь у розробці гендерно-чутливого алгоритму мотиваційного консультування людей, затвердженого в рамках спеціалізованого Стандарту медичної допомоги «Туберкульоз». (426 366 охоплення)
3. **Інноваційні підходи до подолання епідемії** – Яна Терлеєва, керівниця відділу управління та протидії туберкульозу ЦГЗ МОЗ України. (480 560 охоплення)
4. **Стигма та дискримінація на роботі** – Олександра Яцура, керівниця ГО «Український центр громадського прогнозування» (370 353 охоплення).
5. **Доступність діагностики туберкульозу** – Євгенія Гелюх, керівниця відділу програм туберкульозу/ВІЛ Альянсу громадського здоров'я (415 368 охоплення).

НАУКОВІ ПУБЛІКАЦІЇ

Досвід України представлений у **«Посібнику із залучення громад та громадянського суспільства для ліквідації туберкульозу»** (стор. 33-35). Показано, як один з проєктів Альянсу підтримує людей з ТБ через надання комплексної медичної, психологічної та соціальної підтримки, включаючи співпрацю з місцевими НУО та ТБ-клініками в 8 регіонах України.

Ознайомитися з публікацією

В першому номері журналу **«The Journal of Infection in Developing Countries (JIDC)»** за 2024 рік вийшла стаття «Оптимізоване виявлення випадків туберкульозу серед ключових груп в Україні. Подальше дослідження», авторами якої є представники МБФ «Альянс громадського здоров'я» (Україна) Лілія Масюк, Євгенія Гелюх, Заходул Іслам та представник Центру дослідження та профілактики туберкульозу (Вірменія) Айк Давтян.

Ознайомитися з публікацією

МІЖНАРОДНІ МЕДІА ПРО БОРОТЬБУ З ТБ В УКРАЇНІ

Panorama nyheter

Ukraina har unngått en tuberkulose-epidemi

читати статтю

THE LANCET

Mobile screening for Ukraine's wartime tuberculosis epidemic

читати статтю

Süddeutsche Zeitung

Der Krieg ist der beste Freund der Tuberkulose

читати статтю

NV LIFE

Мінігранти на потреби громад: як Альянс громадського здоров'я допомагає людям

читати статтю

TAGESSPIEGEL BACKGROUND

Gesundheit & E-Health Briefing Porträts

читати статтю

rnd RedaktionsNetzwerk Deutschland

Wie gezielte russische Angriffe das ukrainische Gesundheitswesen belasten

читати статтю

Альянс громадського здоров'я

ПІДТРИМАЙТЕ ДОНАТОМ НАШУ РОБОТУ:

http://donate.aph.org.ua

КОНТАКТИ:

Андрій КЛЕПІКОВ,
Виконавчий директор
klepikov@aph.org.ua
Моб.: +38 050 334 8899 (також Viber, WhatsApp, Telegram)

Євгенія ГЕЛЮХ,
Старший програмний менеджер ТБ/ВІЛ
geliukh@aph.org.ua
Cell: +38 050 419 0591 (також Viber, WhatsApp, Telegram)

Інна ГАВРИЛОВА
Старша менеджерка з PR і комунікацій
gavrylova@aph.org.ua
Моб.: +38 096 753 8160 (також Viber, WhatsApp, Telegram)

www.aph.org.ua FB: AlliancePublicHealth Instagram: /aph.org.ua Twitter:/allianceforph